

Couple identity patterns of Tehrani women: A qualitative study

Negar Sadat Mirkazem¹ , Masomeh Esmaili² , Kosar Dehdast³

1. M.A. in Family Counseling, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. E-mail: nmiirkazem98@gmail.com
2. Full Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. E-mail: M.Esmaili@atu.ac.ir
3. Ph.D in Counseling, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. E-mail: dehdast@refah.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 07 June 2023
Received in revised form
06 July 2023
Accepted 11 August 2023
Published Online 22
October 2024

Keywords:
qualitative research,
grounded theory,
couple's identity style,
shared identity

ABSTRACT

Background: Proper formation of the couple's identity is an essential condition for stability of a desirable marriage. Couple identity is culture-dependent and can take many forms and have different consequences based on various factors such as the way the couples cooperate. Despite importance of this topic, research seldom has been conducted to identify couple identity patterns in Iranian culture.

Aims: This study aimed to identify the couple identity patterns among women in Tehran.

Methods: The current research was conducted with a qualitative approach using Glaser's grounded theory method in Tehran (2022-2023). The sample included 16 married women in Tehran, who were selected through purposive sampling (theoretical type). The data were collected through in-depth and semi-structured interviews, and then the data were and analyzed using Glaser's method in three steps: open coding, axial coding, and selective coding.

Results: In the present study, four patterns of women's couple identity were identified: cooperative, self-seeking-consoling, self-sacrificing and undeveloped identity. Each of these patterns are different from each other based on the characteristics of the following five axes: manifestation of the couple's personal identity, communication space, supportive-emotional space, power sharing space, and consequences.

Conclusion: The results of the study demonstrate that due to the balanced contribution of the relationship parties in the collaborative couple identity pattern, this pattern can be considered the ideal relationship pattern as compared to the other patterns. It is recommended that the findings of this study be made available to experts in the field in order that they can guide couples towards the desired marital identity and improve the quality of marital relationships through education and therapy.

Citation: Mirkazem, N.S., Esmaili, M., & Dehdast, K. (2024). Couple identity patterns of Tehrani women: A qualitative study. *Journal of Psychological Science*, 23(133), 87-105. [10.52547/JPS.23.140.87](https://doi.org/10.52547/JPS.23.140.87)

Journal of Psychological Science, Vol. 23, No. 140, 2024

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.23.140.87](https://doi.org/10.52547/JPS.23.140.87)

✉ **Corresponding Author:** Negar Sadat Mirkazem, M.A. in Family Counseling, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

E-mail: nmiirkazem98@gmail.com, Tel: (+98) 9938713029

Extended Abstract

Introduction

Marriage is one of the most important human relationships. Following the beginning of marriage, people experience changes in their self-concept and move from individual identity to shared identity (Soulsby & Bennett, 2017). Shared identity moves couples from individualism toward codependence (Richey, 2022) and seems to be an antidote to self-centered primacy, which is known as the root of many relationship problems (Reid et al., 2006). Owen et al (2017) demonstrated that the stronger the couple's shared identity, the more willing they are to sacrifice and the better the organization of relationships. Putting coupleness into focus is also associated with health consequences, and couples who have a strong shared identity are more resilient in the face of stressful factors (Afifi et al., 2016; Crowley & Miller, 2020). It should be noted that in a committed relationship, couples contribute to different degrees in construction of a shared identity; as a result, the couple's identity can appear in two forms: balanced and unbalanced. In a balanced couple identity, the parties of the relationship have a relatively equal share in formation of the couple identity, while in an unbalanced couple identity, the role of one person is more pronounced (Ahmad et al., 2017; Walsh & Neff, 2018). Couples who have created a balanced couple identity in their relationships simultaneously experience a sense of dependence and autonomy (Reid & Ahmad, 2015), show more flexibility and use more constructive coping strategies, and additionally, they ignore their own interests in order to promote the relationship (Gildersleeve et al., 2017; Swann et al., 2009; Walsh & Neff, 2018). As mentioned, the couple's identity quality can have constructive and destructive consequences depending on the way it is formed; therefore, investigating the types of couple identity in different cultures is of considerable importance. Considering the existing research gap in this field, especially in Iranian culture, the aim of the present study is to identify the couple identity patterns; the researcher seeks to answer the following question: How many types of couple identity patterns can be identified from the perspective of Tehrani

women and what are the characteristics of each pattern?

Method

This study was a qualitative research based on Glaser's grounded theory approach. The population included married women in Tehran, of which 16 women were selected through purposive sampling (theoretical type). At the beginning of the research process, a call for cooperation was organized; Then it was shared on WhatsApp, Telegram and Instagram, and the married women were invited to participate in the study. The inclusion criteria were as follows: 1- living together for at least five years, 2- lack of crisis experience during the last three months, and 3- consent for participating in the research. Insufficient cooperation was also considered as the exclusion criterion. The data were collected through in-depth and semi-structured interviews and we reached the saturation level after conducting 16 interviews. The interviews lasted between 40 and 90 minutes. Data analysis was done using Glaser's method and in three steps: open coding, axial coding and theoretical coding. In the first step, after transcribing the interviews, the semantic units were specified in order to identify the couple's identity patterns, and each concept was assigned an open code. In the second step, the open codes were compared with each other and classified under the axial codes based on the similarities between them. In the last step, based on the relationship between the axial codes and other categories, the theoretical codes representing the couple's identity patterns were identified.

Results

So as to answer the research question, 16 people were interviewed, whose demographic characteristics are as follows:

According to the table, the average age and years of marriage of the participants were 38.3 and 16, respectively. Result of the analysis of the interviews led us to four couples' identity patterns, which are presented in Table 2 along with the axial and open codes.

Table 1. Demographic characteristics of the participants

No.	age	duration of marriage	Number of children	education	employment
1	39	18	2	Bachelor's	housewife
2	26	7	1	High school	housewife
3	26	7	2	Bachelor's	housewife
4	37	7	2	Master's	employed
5	46	25	2	High school	housewife
6	37	11	1	Master's	housewife
7	63	39	2	High school	housewife
8	53	30	1	High school	housewife
9	37	11	2	Bachelor's	housewife
10	57	39	2	Middle school	housewife
11	27	7	2	Associate's	housewife
12	27	8	1	High school	employed
13	32	7	1	Ph.D.	housewife
14	40	20	2	High school	employed
15	35	13	3	Master's	housewife
16	31	7	1	Bachelor's	housewife

Table 2. Patterns of couple identity, its dimensions and indicators

theoretical codes: typology of couple identity patterns	axial codes: dimensions of couple identity patterns in Tehrani women				
	manifestation of the couple's personal identity	communication space	supportive-emotional space	power sharing space	consequences
	open codes				
cooperative couple identity	<ul style="list-style-type: none"> - Maintaining individuality despite cooperation - Considering oneself and expressing oneself - Respecting the privacy of the spouse and accepting the differences - Perception of oneness and complementarity with spouse - Emphasis on cooperation instead of isolation - Matching of couples during the relationship - Sacrifice to get the satisfaction of spouse 	<ul style="list-style-type: none"> - Mutual companionship in the scope of the relationship - Constructive dialogue as the focus of the relationship - Freedom of speech while respecting opinions - Flexibility of the relationship parties - Having individual and shared free time 	<ul style="list-style-type: none"> - Playing a mutual supportive-emotional role - The possibility of self-expression in a safe relationship - Sharing with one's spouse's emotions and responding constructively - Mutual cooperation in doing housework - Sharing and consultation in financial affairs - Mutual support to achieve the spouse's personal goals - Being encouraged of one's spouse's presence and support 	<ul style="list-style-type: none"> - Balanced distribution of power in the relationship - Contribution of the parties in decision-making based on capabilities - Cooperative decision-making - Satisfaction and flexibility in dividing tasks 	<ul style="list-style-type: none"> - Opportunity to express oneself and to be seen in the relationship - Peace in the relationship - Satisfaction with relationship - Reduction of conflicts and strengthening of the marital bond - A positive attitude towards the future of the relationship and its stability
self-seeking-consoling couple identity	<ul style="list-style-type: none"> - One party prioritizing marriage and the other prioritizing individuality - Ignoring oneself and not expressing one's existence with the aim of reconciliation - Higher adjustment of one of the parties in the face of differences - More selflessness on the one side and selfishness on the other - The necessity for placement of one side in the framework of the other's desires 	<ul style="list-style-type: none"> - Dominant-submissive pattern - One party prioritizing his/her own desire and paying little attention to the desires of the other - Predominance of one's opinions while not respecting the opinions of the spouse - unilateral flexibility - Undesirable quantity and quality of shared leisure time 	<ul style="list-style-type: none"> - Supportive-emotional role is often the responsibility of one person - Reduction of self-disclosure following unfavorable responses - Insufficient cooperation of the spouse in the affairs of the children - One-sided support to help one's spouse achieve their personal goals 	<ul style="list-style-type: none"> - Balance of power in favor of one side - More contribution of one person in decision-making - Dissatisfaction with the unbalanced distribution of rights and duties 	<ul style="list-style-type: none"> - Not being seen in the marital relationship - Disappointment resulting from not satisfaction of desires - Feeling worn out in the relationship - Dissatisfaction with marital relationship - Threatening of the survival of the relationship

theoretical codes: typology of couple identity patterns	axial codes: dimensions of couple identity patterns in Tehrani women				
	manifestation of the couple's personal identity	communication space	supportive-emotional space	power sharing space	consequences
self-sacrificing couple identity	<ul style="list-style-type: none"> - Fusion while degrading a person's individuality and lack of self-expression - Wife matching the husband's expectations - Person's unconditional accepting and companionship - Spouse's self-centeredness in the relationship and following his/her own wishes - One-sided perception of shared identity by the person 	<ul style="list-style-type: none"> - Dominant-submissive pattern - Ignoring one's desire for the benefit of one's spouse - Higher flexibility and forgiveness of the person in the relationship - The person's silence and not protesting against his/her spouse's undesirable behavior - Minimizing marital conflicts - Solving couple challenges by the person 	open codes		
			<ul style="list-style-type: none"> - Higher self-solicited emotional-supportive role of the person - Internalization of negative emotions and lack of sharing - Performing tasks without expecting the spouse 	<ul style="list-style-type: none"> - Putting one's spouse in the position of power - Giving the main decision-making role to the spouse 	<ul style="list-style-type: none"> - Satisfaction with marital relationship - Peace and comfort - Positive impact on raising children
undeveloped couple identity	<ul style="list-style-type: none"> - Feeling of separation between couple - Self-centeredness and separation from the spouse - Following one's desire while ignoring the spouse 	<ul style="list-style-type: none"> - Stubbornness and confront with the spouse - Insistence on one's position and lack of flexibility - Unwillingness to spend time with spouse 	<ul style="list-style-type: none"> - Lack of companionship and mutual support - Segregation of duties and lack of cooperation - Lack of security and avoiding self-disclosure - Not sharing with other side's emotions and unfavorable responding - Disillusionment and lack of belonging 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerting power via pressure levers - Individual decision-making and lack of spouse's cooperation 	<ul style="list-style-type: none"> - Helplessness and mental confusion - Increase in conflicts and lack of intimacy - Compromised children in the relationship

Conclusion

The aim of the current study was to identify the patterns of couple identity among Tehrani women. In their marital relationships, Tehrani women show one of these four identity patterns: cooperative, self-seeking-consoling, self-sacrificing and undeveloped couple identity. Each of these patterns has different indicators in the five axes: manifestation of the couple's personal identity, communication space, supportive-emotional space, power sharing space, and consequences. Based on the background of the research, it is believed that the cooperative couple identity pattern is aligned with the balanced couple identity (Reid & Ahmad, 2015; Walsh & Neff, 2018). The power-focused couple therapy theory tries to teach couples how to go beyond their individual identity and consider marriage as a unique entity. In this theory, four basic tasks (commitment,

cooperation, communication and community) are defined for couples (Sheras & Koch-Sheras, 2006). The explanation of the cooperative couple identity model based on this theory shows us that the parties of the relationship, while creating a shared identity, maintain their own individual identity and have a mutual contribution in terms of communication and support, in such a way that the four mentioned tasks are well fulfilled in this pattern. In the self-seeking-consoling couple identity pattern, since the role of one person in formation of the couple identity is more prominent, it is considered equivalent to an unbalanced couple identity (Kwang, 2012). The greater contribution of one of the parties in formation of the shared identity can also be seen in the dimensions of communication, support and power sharing in such a way that one of the parties holds the authority and has a greater share in decision-making.

Explaining this pattern based on Negi's contextual theory (Goldenberg & Goldenberg, 2017), it seems that fairness in the relationship is not respected and the imbalance of rights and duties has adverse consequences. The self-sacrificing couple identity pattern is in line with the "defined identity pattern" in Pals's (1999) research. According to Bowen's intergenerational theory (Goldenberg & Goldenberg, 2017), in this pattern, the self-sacrificing person, while ignoring his/her own identity, places the identity of his/her partner as the center of the relationship, which can indicate low differentiation and fusion into another person's identity. It is worth noting that in this pattern, the self-sacrificing person's satisfaction does not mean the desirable quality of the relationship. Finally, undeveloped couple identity pattern shows that despite the legal contract between the parties of the relationship, it is believed that no emotional bond and shared identity has been formed between them, in a way that couples only consider their own individuality. It should be mentioned that these patterns have been formed in order to better understand couple relationships and they are actually more like a continuum on which every couple may be placed in a certain position. This research had several limitations. In this study, couple identity was examined only from the perspective of women, and men's perception of couple identity was neglected. In addition, the interviews were conducted only with participants who have reached the stage of parenthood, so the results do not reflect the experience of women who do not have children. It is recommended that in order to further investigate the patterns of couple identity in Iranian culture, similar studies be also conducted on men and in other cities. It is also recommended that, using the findings of this

study, experts in the fields of couple therapy and family therapy, guide couples towards the ideal couple identity and take measures to enhance the quality of their relationship.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: Necessary explanations were given to all the participants in the research that their identities are anonymous and that they are participating in a research project. In the following, the participants expressed their consent to participate in the research and interview. They were also assured that whenever they want to exit from the research, they can withdraw participation.

Funding: This research was carried out without any financial support from any institute or institution.

Authors' contribution: The first author: the responsible author of the article, the main researcher of the research, writing the text of the article, conducting the interview process with the participants, transcribing and analyzing the interviews; The second author: the research guide; The third author: the research guide, reviewing the codes and writing the article.

Conflict of interest: the authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: We hereby appreciate all the respondents who participated in this study.

الگوهای هویت زوجی زنان تهرانی: یک پژوهش کیفی

نگار سادات میر کاظم^۱، معصومه اسمعیلی^۲، کوثر دهدست^۳

۱. کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۲. استاد تمام، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۳. دکتری مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۱۷

بازنگری: ۱۴۰۲/۰۴/۱۵

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۲۰

انتشار برخط: ۱۴۰۳/۰۸/۰۱

کلیدواژه‌ها:

پژوهش کیفی،

نظریه داده بنیاد،

سبک هویت زوجین،

هویت مشترک

زمینه: شرط اساسی برای پایداری یک ازدواج مطلوب، شکل‌گیری مناسب هویت زوجی است. هویت زوجی امری وابسته به فرهنگ است که بر مبنای عوامل مختلف نظیر نحوه مشارکت زوجین می‌تواند اشکال متعددی به خود بگیرد و پیامدهای مختلفی به همراه داشته باشد. با توجه به اهمیت این موضوع کمتر پژوهشی به شناسایی الگوهای هویت زوجی در فرهنگ ایران پرداخته است.

هدف: هدف از پژوهش حاضر شناسایی الگوهای هویتی زوجی در بین زنان شهر تهران بود.

روش: پژوهش حاضر با روش کیفی از نوع نظریه داده بنیاد مبتنی بر رویکرد گلیزری در شهر تهران و در سال ۱۴۰۱ انجام شد. نمونه مورد پژوهش شامل ۱۶ نفر از زنان متأهل شهر تهران بود که با روش نمونه‌گیری هدفمند (نظری) انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شد و پس از آن به روش گلیزری در سه گام کدهای باز، محوری و نظری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: در پژوهش حاضر چهار الگوی هویت زوجی زنان شامل مشارکتی، منفعت‌طلب-تسلی‌دهنده، ایتارگر و تحول‌نیافته شناسایی شد که هر کدام از این الگوها بر اساس مشخصه‌های موجود در چهار محور تجلی هویت شخصی زوجین، فضای ارتباطی، فضای حمایتی-عاطفی، فضای تقسیم قدرت از یک‌دیگر متمایز هستند.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به سهم‌گذاری متعادل طرفین رابطه در الگوی هویت زوجی مشارکتی، این الگو در قیاس با سایرین می‌تواند الگوی مطلوب رابطه در نظر گرفته شود. پیشنهاد می‌شود یافته‌های حاصل از پژوهش در اختیار متخصصین این حوزه قرار گیرد تا در قالب آموزش و درمان بتوانند زوج‌ها را به سمت هویت زوجی مطلوب هدایت کرده و کیفیت روابط زناشویی را ارتقا بخشند.

استناد: میر کاظم، نگار سادات؛ اسمعیلی، معصومه؛ و دهدست، کوثر (۱۴۰۳). الگوهای هویت زوجی زنان تهرانی: یک پژوهش کیفی. مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۴۰، ۸۷-۱۰۵.

مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۴۰، ۱۴۰۳. DOI: [10.52547/JPS.23.140.87](https://doi.org/10.52547/JPS.23.140.87)

✉ نویسنده مسئول: نگار سادات میر کاظم، کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

رایانامه: nmiirkazem98@gmail.com | تلفن: ۰۹۹۳۸۷۱۳۰۲۹

مقدمه

هویت یک مفهوم پیچیده و جهان شمول است که در طول تاریخ، محققان آن را مورد بررسی قرار داده‌اند (هت و فیلیس، ۲۰۲۱). این مفهوم در رشته‌های علمی مختلف، معانی متفاوتی دارد. در فرهنگ لغت آکسفورد هویت به‌عنوان «همسان بودن یک شخص یا یک چیز در همه زمان‌ها و موقعیت‌ها» تعریف شده است (کولماس، ۲۰۱۹). طبق این تعریف یکسان بودن یک واحد در طول زمان مستلزم تفاوت آن با سایر واحدهای همسان است (کوته، ۲۰۰۶)؛ بنابراین، تعریف هویت به شباهت‌ها و تفاوت‌ها دلالت دارد (گرفیتز و احمد، ۲۰۲۱). نظریه ارتباطی هویت، برای این سازه چهار سطح قائل است که عبارتند از: سطوح شخصی، وضع شده، رابطه‌ای و اشتراکی (هت و فیلیس، ۲۰۲۱).

هویت رابطه‌ای، یکی از سطوح هویت است. امری و همکاران (۲۰۲۱) اظهار دارند که ارتباط تنگاتنگی بین روابط و هویت برقرار است به گونه‌ای که تعاملات بر خودپنداره فرد تأثیر می‌گذارند (متینگلی و همکاران، ۲۰۱۴) و نگرش فرد نسبت به خود نیز در نحوه شکل‌گیری روابط نقش دارد؛ به عبارتی، هویت و تعاملات از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند و هویت رابطه‌ای حاصل این فرایند علیت متقابل است (کوانگ، ۲۰۱۰). هویت رابطه‌ای بدین معناست که خودپنداره فرد بر اساس تجارب شخص با دیگران، نحوه پاسخگویی و انتظارات آن‌ها شکل می‌گیرد و فرد، خود را در ارتباط با دیگران تعریف می‌کند (کمز و فریدمن، ۲۰۱۶)؛ راست و همکاران، (۲۰۲۰). پژوهشگران اذعان دارند که عوامل متعددی نظیر جنسیت و فرهنگ می‌توانند در سطح «رابطه‌پذیری» اشخاص اثرگذار باشند (یونگ و لی، ۲۰۱۵). مطالعات نشان داده‌اند که فرهنگ آسیا در قیاس با اروپا و آمریکا برای هویت رابطه‌ای ارزش بیشتری قائل به‌نحوی که مردم آسیا تمایل بیشتری به همسانی در هویت رابطه‌ای دارند در حالیکه مردم اروپا به تمایز خود در هویت رابطه‌ای اهمیت بیشتری می‌دهند (کروزبوئر و همکاران، ۲۰۱۴). در ادبیات پژوهش، طبقه‌بندی‌های مختلفی از هویت رابطه‌ای مطرح شده است؛ به‌عنوان مثال، کای و همکاران (۲۰۱۳) بر اساس پیوندهای خانوادگی و ارتباط با نزدیکان از دو نوع هویت خود خانوادگی و خود دیگران نزدیک نام می‌برند.

یکی از مهم‌ترین روابط انسانی ازدواج است. افراد از آغاز ورود به تأهل تغییراتی را در خودپنداره تجربه کرده و از هویت فردی به سمت هویت

مشترک حرکت می‌کنند (سلزبی و بنت، ۲۰۱۷). زوج‌ها دیگر خود را به‌عنوان دو واحد مجزا در نظر نمی‌گیرند و خویشتن را در ذیل یک «ما» ی واحد می‌بینند که منعکس‌کننده ادراک آن‌ها از رابطه است (تاپکو-بوزر و همکاران، ۲۰۲۰؛ آلیا و همکاران، ۲۰۱۵). زوج‌ها یک واحد مشترک هستند چراکه اقدامات یکی از طرفین عمیقاً بر روی دیگری اثر می‌گذارد (آگنیو و انچوری، ۲۰۰۶) و درنهایت، در طول تکوین روابط نزدیک، هویت زوجی شکل می‌گیرد (لی و همکاران، ۲۰۱۸). هویت زوجی، هویت منحصربه‌فرد مشترکی است که توسط طرفین رابطه به وجود می‌آید و در قالب هفت مولفه امنیت، همدلی، احترام، پذیرش، لذت، شوخ‌طبعی و معنا و دیدگاه مشترک تعریف می‌شود (کندی لایتسی و همکاران، ۲۰۱۵؛ اسکرت، ۲۰۱۶). لازم به ذکر است که طرفین رابطه لزوماً توصیف یکسانی از هویت زوجی ندارند بلکه هر فرد می‌تواند هویت زوجی را به شکل منحصربه‌فردی درک نماید؛ بنابراین، ادراک افراد از هویت زوجی محتملاً انعکاسی از تجربه ذهنی آنهاست (والش و نف، ۲۰۱۸). هویت زوجی یک مفهوم اساسی در تحقیقات خانواده‌درمانی است (تاپکو-بوزر و همکاران، ۲۰۲۰) که نظریه‌پردازان متعددی به مطالعه آن پرداخته‌اند.

نظریه‌هایی از قبیل نظریه همجوشی هویت، نظریه مذاکره هویت، نظریه هم‌وابستگی و نظریه زوج‌درمانی متمرکز بر قدرت از جمله مواردی هستند که فرضیاتی را در حوزه هویت زوجی مطرح کرده‌اند. نظریه همجوشی هویت اذعان دارد چنانچه خود شخصی و خود گروهی اعضا همزمان با یکدیگر ادغام شده و مانع موجود در بین آن‌ها شکسته شود، آمیختگی هویت رخ می‌دهد (سوان و همکاران، ۲۰۰۹). نظریه مذاکره هویت، نشانگر این است که چگونه افراد پیرامون هویت مستقل خود در یک رابطه به مذاکره می‌پردازند تا سرانجام هویت زوجی یکپارچه‌ای را سازمان‌دهی کنند (کوانگ، ۲۰۱۰). نظریه هم‌وابستگی، رابطه را یک ویژگی نوظهور می‌داند که به دنبال پیوند اعضا شکل می‌گیرد و ساختاری مجزا و متمایز از شیوه عملکرد هریک از طرفین دارد (رودریگز و همکاران، ۲۰۱۴). درنهایت، نظریه زوج‌درمانی متمرکز بر قدرت سعی دارد به زوج‌ها بیاموزد که از هویت فردی خود فراتر رفته و زوجیت را به‌عنوان یک موجود واحد پرورش دهند (شراس و کوچ‌شراس، ۲۰۰۶). علاوه بر تلاش‌های نظری، پیشینه پژوهشی نیز از اهمیت این مفهوم حکایت دارد.

نسبت به رابطه تجربه می‌کنند (کوانگ، ۲۰۱۲). در مقابل، افرادی که هویت زوجی خود را به صورت نامتعادل ادراک کردند، کمتر به نفع رابطه رفتار می‌کنند، آن‌ها منوط به سهم خود در شکل‌گیری هویت مشترک نسبت به شریک زندگی احساس کنترل کمتر یا قدرت بیشتری دارند (والش و نف، ۲۰۱۸). در نهایت، بر اساس یافته‌های پژوهشی چنین استنباط می‌شود که هویت زوجی نامتعادل با سازگاری و بخشش همبستگی منفی داشته در حالی که با سرزنش همبستگی مثبت دارد (کوانگ، ۲۰۱۲).

همان‌گونه که مطرح شد، هویت زوجی بنا به نوع شکل‌گیری آن می‌تواند پیامدهای سازنده و مخربی به همراه داشته باشد؛ بنابراین، مطالعه‌گونه‌های هویت زوجی در فرهنگ‌های مختلف از اهمیت قابل ملاحظه‌ای برخوردار است. پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که در فرهنگ غرب برخی از محققان بر اساس سهم هر یک از زوجین در شکل‌گیری هویت مشترک، گونه‌هایی از هویت زوجی را مشخص کرده‌اند (به‌عنوان نمونه، پالس، ۱۹۹۹؛ کوانگ، ۲۰۱۲). با این حال مشخصات هر یک از سبک‌های هویت زوجی و پیامدهای آن‌ها تاحدودی ناشناخته باقی مانده است. در نتیجه، با توجه به خلأ پژوهشی موجود در این زمینه به‌ویژه در فرهنگ ایرانی، هدف پژوهش حاضر کشف الگوهای هویت زوجی زنان بود و محقق به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که از نگاه زنان تهرانی چند نوع الگوی هویت زوجی قابل شناسایی است و مشخصه‌های هر الگو چگونه است؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: روش پژوهش حاضر، کیفی و از نوع نظریه داده بنیاد بود. از میان رویکردهای نظریه داده بنیاد، رویکرد گلگیری با هدف شناسایی الگوهای هویت زوجی از منظر زنان متأهل تهرانی مورد استفاده قرار گرفت. جامعه پژوهش متشکل از زنان متأهل شهر تهران بود. برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند نظری استفاده گردید. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: ۱- داشتن حداقل پنج سال زندگی مشترک، ۲- ورود به نقش والدگری، ۳- فقدان تجربه بحران در طول سه ماه گذشته و ۴- رضایت‌مندی از حیث حضور در پژوهش. به علاوه، عدم همکاری مطلوب و پاسخگویی مبهم به سؤالات تحقیق نیز ملاک‌های خروج از پژوهش بودند. در آغاز فرایند اجرای پژوهش فراخوانی مجازی جهت دعوت به همکاری تنظیم و در فضاهای واتساپ،

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که شرط اساسی برای پایداری یک ازدواج مطلوب، شکل‌گیری مناسب هویت زوجی است (رید و همکاران، ۲۰۰۶). هویت مشترک، زوج‌ها را از فردگرایی به سمت وابستگی متقابل سوق داده (ریچی، ۲۰۲۲) و پادزهری برای تقدم خودمحوری است که به‌عنوان ریشه بسیاری از مشکلات ارتباطی شناخته شده است (رید و همکاران، ۲۰۰۶). هویت زوجی مقتدر، افراد را به انجام فعالیت‌هایی در جهت حفظ رابطه و حمایت متقابل برمی‌انگیزد (بدر و اسیتلی، ۲۰۱۷؛ هلگسون و همکاران، ۲۰۱۸). هویت زوجی همچنین نقش مهمی در کیفیت رابطه (والش و نف، ۲۰۱۸) و رضایت زناشویی (آلیا و همکاران، ۲۰۱۵) داشته و با شفقت متقابل (دلی و همکاران، ۲۰۱۷) همبستگی مثبت دارد. یافته‌های حاصل از پژوهش اوان و همکاران (۲۰۱۷) نشان می‌دهد که هرچه هویت زوجی بالاتر باشد، افراد به فداکاری متمایل‌تر و سازمان‌دهی روابط بهتر خواهد بود. در نظر گرفتن زوجیت همچنین با پیامدهای مربوط به سلامتی همراه است و زوج‌هایی که هویت مشترک قدرتمندی دارند در مقابله با عوامل استرس‌زا از تاب‌آوری بیشتری برخوردارند (افیفی و همکاران، ۲۰۱۶؛ کراولی و میلر، ۲۰۲۰).

لازم به ذکر است در یک رابطه متعهد، زوجین به درجات مختلفی در ساخت یک هویت مشترک سهم دارند که به تبع آن هویت زوجی می‌تواند به دو گونه متعادل و نامتعادل ظهور یابد. در هویت زوجی متعادل، طرفین رابطه سهم نسبتاً یکسانی در شکل‌گیری هویت زوجی دارند در حالی که در هویت زوجی نامتعادل، نقش یک نفر پررنگ‌تر است (احمد و همکاران، ۲۰۱۷؛ والش و نف، ۲۰۱۸). زوج‌هایی که هویت زوجی را به شکل متعادلی در روابط خود ایجاد کرده‌اند؛ احساس وابستگی و خودمختاری را به صورت هم‌زمان تجربه می‌کنند (رید و احمد، ۲۰۱۵)، انعطاف‌پذیری بیشتر و راهبردهای مقابله‌ای سازنده‌تری دارند و به علاوه، منافع شخصی خود را در جهت ارتقای رابطه نادیده می‌گیرند (گیلدراسلیو و همکاران، ۲۰۱۷؛ والش و نف، ۲۰۱۸؛ سوان و همکاران، ۲۰۰۹). در حالت ایده‌آل هنگام شکل‌گیری هویت زوجی، هر دو طرف به نظرات یکدیگر احترام می‌گذارند، برای دستیابی به اهداف مشترک با یکدیگر همکاری می‌کنند و در تصمیم‌گیری، انتظارات و اهداف رابطه تأثیر متقابل دارند (والش و نف، ۲۰۱۸؛ سینگر و همکاران، ۲۰۱۵). پیشینه پژوهش نشان می‌دهد افرادی که هویت زوجی متعادل را به وجود آورده‌اند، عاملیت و تعهد بیشتری را

یافته‌ها

به‌منظور پاسخ‌دهی به سؤال پژوهش با ۱۶ نفر مصاحبه شد که اطلاعات جمعیت‌شناختی آن‌ها در جدول ذیل آورده شده است.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

کد	سن	مدت زمان تأهل	تعداد فرزندان	تحصیلات	شغل
۱	۳۹	۱۸	۲	کارشناسی	خانه‌دار
۲	۲۶	۷	۱	دیپلم	خانه‌دار
۳	۲۶	۷	۲	لیسانس	خانه‌دار
۴	۳۷	۷	۲	ارشد	شاغل
۵	۴۶	۲۵	۲	دیپلم	خانه‌دار
۶	۳۷	۱۱	۱	ارشد	خانه‌دار
۷	۶۳	۳۹	۲	دیپلم	خانه‌دار
۸	۵۳	۳۰	۱	دیپلم	خانه‌دار
۹	۳۷	۱۱	۲	کارشناسی	خانه‌دار
۱۰	۵۷	۳۹	۲	سیکل	خانه‌دار
۱۱	۲۷	۷	۲	فوق‌دیپلم	خانه‌دار
۱۲	۲۷	۸	۱	دیپلم	شاغل
۱۳	۳۲	۷	۱	دکتری	خانه‌دار
۱۴	۴۰	۲۰	۲	دیپلم	شاغل
۱۵	۳۵	۱۳	۳	ارشد	خانه‌دار
۱۶	۳۱	۷	۱	کارشناسی	خانه‌دار

همان‌گونه که مشاهده می‌شود میانگین سن و سال‌های زندگی مشترک مشارکت‌کنندگان به ترتیب معادل ۳۸/۳ و ۱۶ محاسبه شد. سیزده نفر از شرکت‌کنندگان خانه‌دار و سه نفر باقی شاغل بودند. حداقل مدرک تحصیلی گزارش‌شده سیکل و حداکثر مدرک دکتری بودند. در نتیجه تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها چهار الگوی هویت زوجی شناسایی شد. هر یک از الگوها مبتنی بر پنج محور بوده که بر اساس شاخص‌های استنباط شده در هر محور قابل تشخیص و تفکیک هستند. هر یک از الگوهای هویت زوجی به همراه کدهای محوری و باز در جدول ۲ ارائه شده‌اند.

تلگرام و اینستاگرام منتشر شد. ۲۲ نفر متقاضی شرکت در پژوهش بودند که از این میان ۱۶ نفر ملاک‌های ورود به پژوهش را احراز کردند. پس از بررسی احراز ملاک‌های ورود، زمانی با توافق طرفین برای انجام مصاحبه در نظر گرفته شد. مصاحبه‌ها غالباً به صورت تلفنی و مجازی انجام گرفت که حدوداً بین ۴۰ تا ۹۰ دقیقه به طول انجامیدند.

(ب) ابزار

در پژوهش حاضر به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته استفاده گردید. بر این اساس مصاحبه با چند سؤال محوری آغاز شد. چند نمونه از سؤالات اصلی مصاحبه عبارت بودند از: «به نظرت زوجیت و پیوند مشترک یعنی چی و چطور تو رابطتون خودش رو نشون میدی؟»، «در چه زمینه‌هایی احساس مابودن دارین؟» و «اگه خودت رو دایره زرد تصور کنی و همسرت رو دایره آبی رابطتون رو چه شکلی به تصویر می‌کشی؟». در ابتدای هر مصاحبه، توضیحاتی پیرامون اهداف پژوهش و اصل رازداری ارائه شده و پس از سؤالات جمعیت‌شناختی، مصاحبه‌کننده به سؤالات اصلی پژوهش می‌پرداخت. مصاحبه‌ها با رضایت مشارکت‌کنندگان ضبط و بلافاصله پیاده‌سازی شدند و درنهایت، تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش گلیزر و در سه گام کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری نظری انجام شد. در گام اول پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌های انجام شده، واحدهای معنایی در راستای شناسایی الگوهای هویت زوجی مشخص شد و به هر یک مفهومی تحت عنوان کد باز اختصاص یافت. در گام دوم کدهای باز با یکدیگر مقایسه شده و بر اساس شباهت‌های مفهومی و تجانس موجود در ذیل کدهای محوری طبقه‌بندی شدند. در گام آخر بر اساس ارتباط موجود در بین کدهای محوری و سایر مقوله‌ها، کدهای نظری که معرف الگوهای هویت زوجی است شناسایی شد. به‌منظور تقویت اعتبار یافته‌های حاصل از پژوهش معیارهای لینکلن و گوبا (۱۹۸۵) مورد استفاده قرار گرفت. جهت اعتمادپذیری بیشتر داده‌ها، مضامین حاصل از پژوهش مورد بازبینی یکی از متخصصین این حوزه قرار گرفت. تأیید مضامین به‌دست‌آمده توسط برخی از مشارکت‌کنندگان موجب تقویت اتکاپذیری شد و درنهایت، محقق به‌منظور تضمین اصل تاییدپذیری سعی داشت بی‌طرفی ارزشی و عدم سوگیری خود را در طول پژوهش حفظ نماید.

جدول ۲. الگوهای هویت زوجی، ابعاد و شاخص‌های آن

کدهای محوری: ابعاد الگوهای هویت زوجی در زنان تهرانی					کدهای نظری:
پيامدها	فضای تقسیم قدرت	فضای حمایتی-عاطفی	فضای ارتباطی	تجلی هویت شخصی زوجین	سنخ‌شناسی الگوهای هویت زوجی
کدهای باز					
				- حفظ فردیت طرفین در عین مشارکت	
- فرصت ابرازگری و دیده‌شدن در رابطه	- توزیع متوازن قدرت در رابطه	- ایفای نقش حمایتی-عاطفی متقابل	- همراهی دوطرفه در گستره رابطه	- در نظر گرفتن خویشتن و ابراز وجود	
- آرامش خاطر در زندگی مشترک	- سهم طرفین در تصمیم‌گیری بر اساس توانمندی‌ها	- سهم شدن با هیجانانگامس و پاسخگویی سازنده	- گفت‌وگوی سازنده محوری رابطه	- احترام به حریم شخصی دیگری و پذیرفتن تفاوت‌ها	
- رضایت از زندگی مشترک	- تصمیم‌گیری مشارکتی - رضایت و انعطاف‌پذیری در تقسیم وظایف	- همیاری دوجانبه در انجام تکالیف - اشتراک‌گذاری و رایزنی در امور مالی	- آزادی بیان ضمن محترم شمرده شدن نظرات - انعطاف‌پذیری طرفین رابطه	- ادراک وحدانیت و مکملیت با همسر	هویت زوجی مشارکتی
- کاهش تعارضات و محکم شدن پیوند زناشویی		- حمایت متقابل جهت تحقق اهداف شخصی همسر	- داشتن اوقات فراغت فردی و مشترک	- تأکید به مشارکت به جای منفرد کردن	
- نگرش مثبت به آینده رابطه و پایداری آن		- دلگرمی به حضور و حمایت همسر		- هم‌رنگ شدن زوجین در طول رابطه	
				- از خودگذشتگی جهت کسب رضایت دیگری	
				- اولویت یکی به زوجیت و دیگری به فردیت	
- دیده‌نشدن در زندگی مشترک	- موازنه قدرت به نفع یک طرف	- نقش حمایتی-عاطفی غالباً بر عهده یک نفر	- الگوی مقتدر - تسلیم‌شونده - اولویت یک طرف به خواسته خود و کم توجهی به خواسته دیگری	- نادیده گرفتن خویشتن و عدم ابراز وجود یک طرف با هدف مصالحه	هویت زوجی منفعت‌طلب - تسلی‌دهنده
- ناکامی به تبع ارضا نشدن تمایلات	- سهم بیشتر یک نفر در تصمیم‌گیری‌ها	- کاهش خودافشایی به دنبال پاسخگویی نامطلوب	- غلبه نظرات یکی ضمن محترم شمرده نشدن نظرات دیگری	- سازگاری بیشتر یکی از طرفین در برابر تفاوت‌ها	
- احساس فرسودگی در رابطه	- نارضایتی از توزیع نامتعادل حقوق و وظایف	- همکاری ناکافی همسر در امور فرزندان	- انعطاف‌پذیری بیشتر یک‌جانبه	- از خودگذشتگی بیشتر یک طرف و خودخواهی دیگری	
- نارضایتی از زندگی مشترک		- حمایت یک‌جانبه جهت تحقق اهداف شخصی همسر	- کمیت و کیفیت نامطلوب اوقات فراغت مشترک	- لزوم قرار گرفتن یک طرف در چارچوب تمایلات دیگری	
- تهدید شدن بقای رابطه			- الگوی مقتدر-مطیع - چشم‌پوشی از خواسته خود به نفع همسر	- امتزاج ضمن تنزل فردیت شخص و عدم ابراز وجود	
				- هم‌رنگ شدن فرد با انتظارات شوهر	
- رضایت از زندگی مشترک	- قرار دادن همسر در جایگاه قدرت	- نقش حمایتی-عاطفی خودخواسته بیشتر فرد	- انعطاف‌پذیری و گذشت بیشتر فرد در رابطه	- پذیرش و همراهی نامشروط فرد - خودمحوری همسر در رابطه و پیروی از خواسته خود	هویت زوجی ایثارگر
- آرامش خاطر	- اعطای نقش تصمیم‌گیرنده اصلی به همسر	- درون‌ریزی هیجانانگامس منفی و عدم اشتراک‌گذاری	- سکوت فرد و عدم اعتراض به رفتار نامطلوب همسر	- ادراک یک‌جانبه هویت مشترک توسط فرد	
- تأثیر مثبت در تربیت فرزندان		- انجام وظایف بدون توقع از همسر	- به حداقل رسیدن تعارضات زناشویی		
			- حل چالش‌های زوجی از جانب فرد		

کدهای نظری:				
سنخ‌شناسی الگوهای هویت زوجی				
تجلی هویت شخصی زوجین	فضای ارتباطی	فضای حمایتی-عاطفی	فضای تقسیم قدرت	پیامدها
کدهای باز				
-احساس گسستگی بین زوجین -خودمحوری و مجزا شدن از دیگری -پیروی از خواسته خود ضمن بی‌توجهی به دیگری	-لجبازی و قرار گرفتن در مقابل همسر -پافشاری بر موضع خود و عدم انعطاف‌پذیری -عدم تمایل به وقت‌گذرانی با همسر	-فقدان همراهی و حمایت متقابل -منفک کردن وظایف و عدم همیاری -عدم امنیت و اجتناب از خودافشایی -سهیم نشدن با هیجانات دیگری و پاسخگویی نامطلوب -دلزدگی و عدم تعلق خاطر	-اعمال قدرت با اهرم‌های فشار -تصمیم‌گیری منفردانه و عدم مشارکت دیگری	-درماندگی و آشفتگی روانی -افزایش تعارضات و فقدان نیافتن -آسیب دیدن فرزندان در رابطه

«ما مثلاً همون جوروری که زوجیت و زندگی مشترک داریم ولی سلاقی و حالا علائقی و انتخاب‌های خصوصی خودمون هم برامون وجود داره و پررنگه یعنی من اینجوری نیست که خودمو اصلاً نادیده بگیرم حتی همسر هم همینطور» (کد ۱۵).

«زوج بودن ما دقیقاً در کنار هم بوده نینی هیچ کدوممون منیت و استقلالمون رو تو خواسته‌هایی که داشتیم و پلن‌هایی که برا زندگیمون داشتیم از دست ندادیم» (کد ۴). «به نظر من یکی شدن به نظر من دو نفر وقتی با هم ازدواج میکنن میشن یک نفر. من فکر می‌کنم من و شوهرم اصن از هم جدا نبودیم» (کد ۸).

«برا خودمون خب به فضای گفت‌وگویی همیشه باز بوده دیگه اینکه من همیشه سرکوب نکردم خودمو ایشون همیشه سرکوب نکرده خودشو... بستر ما بستر گفت‌وگوه» (کد ۲).

«تو بعضی موضوع‌ها قدرت اون بیشتره و تو بعضی موضوع‌ها قدرت من بیشتره ولی اینجوری نیس که کلاً قدرت دست یکی باشه» (کد ۱۶).

«تصمیم‌گیری باز به صورت مشترک باهم صحبت می‌کنیم نتیجه می‌گیریم و همدیگه رو قانع می‌کنیم. این نیس که یک نفر تصمیم بگیره یا تصمیم آخر رو بگیریم به نفر می‌گیره» (کد ۱۳).

در الگوی منفعت‌طلب-تسلطی‌دهنده یکی از طرفین به مشارکت و زوجیت توجه بیشتری داشت به گونه‌ای که در اکثر مواقع به نفع رابطه خواسته‌های خود را نادیده گرفته و از خودگذشتگی نشان می‌داد درحالی که طرف مقابل به فردیت اولویت داده و غالباً رگه‌هایی از خودمحوری و خودخواهی را به نمایش می‌گذاشت. خودمحوری یکی از طرفین موجب می‌شد که در فضای ارتباطی ضمن پیروی از خواسته‌های خود نسبت به درخواست‌های

نخستین الگو، هویت زوجی مشارکتی بود. زوج‌ها در این الگو احساس وحدانیت و یکی شدن داشتند. آن ضمن تأکید بر تجربه‌مایی و مشارکت در رویدادهای زندگی به حریم شخصی دیگری احترام گذاشته و تفاوت‌ها را می‌پذیرفتند؛ لذا هریک از طرفین در عین زوجیت، هویت فردی خود را نیز حفظ کرده، خواسته‌های خویش را در نظر گرفته و به فراخور موقعیت از خودگذشتگی نشان می‌داد. فضای ارتباطی الگوی مشارکتی مبتنی بر گفت‌وگویی سازنده بود به نحوی که هریک از طرفین فرصت اظهار نظر و شنیده شدن داشتند و انعطاف‌پذیری متقابلاً بین طرفین رابطه مشهود بود. آن‌ها علاوه بر اوقات شخصی از تفریحات مشترک برخوردار بودند که نقش مهمی در تحکیم هویت زوجی ایفا می‌کرد. در فضای حمایتی-عاطفی الگوی مشارکتی، زوجین متقابلاً به ایفای نقش می‌پرداختند. آن‌ها ضمن برخورداری از امکان خودابرازگری در رابطه‌ای ایمن، در هیجانات شریک زندگی سهیم شده و نسبت به آن‌ها پاسخ‌گویی سازنده داشتند. زوجین در زمینه‌های مختلف از جمله انجام وظایف و پیشبرد اهداف نیز یکدیگر را حمایت می‌کردند. در الگوی موردنظر توزیع قدرت به نحوی انجام شده بود که هر دو نفر از قدرت کافی برخوردار بودند. تصمیم‌گیری غالباً به صورت مشارکتی انجام می‌پذیرفت و توانمندی‌ها تعیین‌کننده سهم هر نفر در تصمیم‌گیری بود. مشارکت‌کنندگان از جمله پیامدهای این الگوی هویتی را کاهش تعارضات و استحکام پیوند زناشویی، افزایش آرامش خاطر و رضایت از زندگی مشترک می‌دانستند. برخی از مشارکت‌کنندگان در وصف شاخص‌های مختلف ابعاد هویت زوجی مشارکتی چنین عنوان کردند:

رو خالی کنه که بچه‌ها پیشش باشن و من بدون دغدغه بخوام برم به کار خودم برسم این حق از من به مقدار داره پایمال میشه» (کد ۳).
«روی اهداف بزرگ زندگی که از خودگذشتگی بیشتر لازم داشته احساس می‌کنم که من همیشه کوتاه اومدم و از خواسته‌های اصلی زندگی من بودم که فداکاری کردم و گذاشتم» (کد ۹).

«همسرم بیشتر قدرت داره تو رابطه چون تو همه چی حرف اونه خواسته اونه حالا چه من قانع میشم چه نمیشم» (کد ۶).

در الگوی زوجی ایثارگر، شخص ایثارگر فردیت خود را نادیده گرفته و ممزوج هویت دیگری می‌شد. این امتزاج موجب می‌شد که فرد مطابق با انتظارات شریک زندگی شکل گرفته و نسبت به همسر پذیرش و همراهی نامشروط داشته باشد. از آنجایی که در الگوی مزبور فرد ایثارگر هویت همسر را محور قرار داده و به سمت او حرکت می‌کرد تجربه مایی نیز صرفاً از جانب وی قابل ادراک بود. فضای ارتباطی در الگوی ایثارگر به گونه‌ای بود که یک نفر با انعطاف‌پذیری، گذشت و چشم‌پوشی از خواسته خویش زمینه‌ای را فراهم می‌ساخت تا فرد مقابل و خواسته‌های او در محور رابطه قرار گیرند و الگوی مقتدر-مطیع به وجود آید. تنزل فردیت شخص ایثارگر همچنین به سکوت و عدم اعتراض در برابر رفتارهای نامطلوب همسر منتهی شده و تعارضات زناشویی را به حداقل می‌رساند. فرد ایثارگر فارغ از واکنش شوهر متمرکز بر خود و ایفای نقش مطلوب در فضای حمایتی-عاطفی رابطه بود. وی در قبال انجام وظایف خود در رابطه هیچ گونه حقوقی را متصور نبوده و بدون توقع حمایت و همراهی از جانب همسر به وظایف خویش می‌پرداخت. در الگوی مدنظر غالباً هیجانانگام منفی از سوی فرد ایثارگر درون‌ریزی شده و به اشتراک گذاشته نمی‌شد. توزیع قدرت در این الگو بدین صورت بود که فرد ایثارگر همسر خود را در جایگاه قدرت قرار داده و او را به مثابه تصمیم‌گیرنده اصلی رابطه در نظر داشت. شرکت‌کنندگان پیامدهای این الگوی هویتی را مواردی از قبیل آرامش خاطر، رضایت از زندگی مشترک و تأثیر مثبت بر فضای تربیتی پرشمردند. تعدادی از شرکت‌کنندگان شاخص‌های الگوی مزبور را چنین وصف کردند:

«من هیچ وقت چیزی نمی‌خواستم از اون. هرچی که اون بود همون بود منم می‌پذیرفتم برای خودم هیچ وقت چیزی نبود» (کد ۱۰).

همسر کم توجه بوده و نظرات همسر از جانب وی چندان محترم شمرده نشود. از سوی دیگر، با توجه به اینکه فرد تسلی‌دهنده به دنبال مصالحه و حفظ رابطه بود، انعطاف‌پذیری بیشتری از خود نشان داده و غالباً در برابر خواسته‌های همسر تسلیم می‌شد؛ به عبارتی، رابطه بر الگوی مقتدر-تسلیم شونده استوار بود. به تبع تأکید فرد تسلی‌دهنده به مشارکت به‌جای فردیت، نقش حمایتی-عاطفی رابطه غالباً بر عهده وی بود به نحوی که معمولاً شریک زندگی خود را در رسیدن به اهداف شخصی حمایت کرده و در هیجانانگام او سهیم می‌شد درحالی که متقابلاً در زمینه‌های مختلف نظیر انجام وظایف و تحقق اهداف حمایت کافی دریافت نمی‌کرد. همچنین خودمحوری فرد منفعت‌طلب و درک نشدن هیجانانگام از جانب او به کاهش خودافشایی فرد تسلی‌دهنده در رابطه می‌انجامید. در این الگو فرد منفعت‌طلب از قدرت بیشتری در رابطه برخوردار بود و سهم بیشتری در تصمیم‌گیری‌ها داشت. حقوق و وظایف در الگوی موردنظر به صورت نامتعادل توزیع شده بود که نارضایتی‌هایی در پی داشت. بر اساس صحبت‌های مشارکت‌کنندگان، به دلیل از خودگذشتگی و انعطاف‌پذیری بیشتر یکی از طرفین این الگو با احساس فرسودگی و ناکامی همراه بوده که بقای رابطه را تهدید می‌نماید. گزیده‌ای از صحبت‌های شرکت‌کنندگان در شرح شاخص‌های الگوی هویت زوجی منفعت‌طلب-تسلیم‌دهنده در ذیل ارائه شده است.

«من اولویت رو به باهم بودن میدم ولی ایشون اولویت رو به اینکه هرکسی خوشحال و آروم باشه میده و میگه حالا این اتفاق ممکنه لزوماً تو باهم بوده نیفته» (کد ۳).

«همسرم بیشتر مدلش اینجوریه که دوست داره با موبایلش باشه و خودش باشه خیلی شخص دوم و سوم دوست نداره در کناره خودش ولی من خیلی دوست دارم با هم باشیم» (کد ۶).

«مثلاً دوست دارم دانشگاه اون رشته‌ای که دلم می‌خواد رو بخونم ولی همسرم اجبار می‌کنه که نه آگه می‌خوای بری دانشگاه اون رشته‌ای که من می‌گم رو بخون من باید سودی ببرم وقتی دارم هزینه دانشگاه رو میدم» (کد ۱۱).

«من سعی کردم مانع تفریح یا کار همسرم نباشم و شرایط رو براش مهیا کنم مثلاً خیالش رو راحت کنم از این بابت که منو بچه‌ها خوبیم و شما برو به کارت برس اما از طرف همسرم این حمایت رو نمیشم که بخواد یه وقتی

«تو زندگی من مستقلاً که بگم اینجا نظر من بود واقعاً نیست حالا ممکنه به جاهایی نظر بدم و اعمال بشه اما کلیتش اینجوری نیست» (کد ۵).
«من این ما بودن رو بیشتر از طرف خودم می بینم چون همسرم خودش برا خودش بود اون چیزی که دلش می خواست و منم پا به پای اون می رفتم جلو والا اونیه که من می خواستم نبود» (کد ۱۰).

«تو زندگی خیلی مطیع بودم تو همه تصمیم ها تو همه چیز و همه جا» (کد ۵).
«با اینکه مثلاً زوج بودن یعنی همدلی کردن همراه بودن و درک متقابل ولی من این رو خیلی از همسر نمی بینم شاید واقعاً ۷۰ ۳۰ باشه» (کد ۵).

«من می تونستم در مورد خیلی از موضوعاتی که اون انجام می داد به منم مربوط بود بی تابی کنم. چون کارهایی که اون می کرد برای منم ضرر بود اما می پذیرفتم» (کد ۱۰).

«همیشه تو ذهنم بود که پدر خانواده باید جایگاهش حفظ بشه و مدل برخورد من جوریه بوده که تو خونه ما پدر حرف آخر رو میزنه برا همین حرف آخر و قدرت رو تو خونه کاملاً ایشون داره» (کد ۵).

آخرین الگوی شناسایی شده در پژوهش حاضر، الگوی زوجی تحول نیافته بود. در این الگو طرفین رابطه بر هویت شخصی خود متمرکز بوده و صرفاً به خواسته های خود توجه داشتند. به نظر می رسد که در الگوی تحول نیافته هیچ پیوند مشترکی شکل نگرفته بنابراین زوج ها انفصال و گسستگی از شریک زندگی را تجربه می کردند. فضای ارتباطی در الگوی مزبور به نحوی بود که هر فرد ضمن انعطاف ناپذیری به موضع خود تأکید داشت؛ بنابراین، طرفین رابطه به جای قرار گرفتن در کنار یکدیگر باهم به تقابل می پرداختند. از آنجایی که در این الگو پیوند مشترک به خوبی شکل نگرفته بود زوجین تمایلی به وقت گذرانی با یکدیگر نداشتند. زوج ها در الگوی تحول نیافته متقابلاً حمایت و همراهی را از یکدیگر دریغ می کردند. به عنوان نمونه، آن ها صرفاً به وظایف خود عمل کرده و شریک زندگی را در انجام وظایف همیاری نمی کردند. طرفین رابطه در بُعد عاطفی احساس دل زدگی و عدم تعلق را تجربه می کردند. آن ها خود را در هیجانات شریک زندگی سهیم نکرده و در برابر هیجانات پاسخ گویی نامطلوب داشتند که در نتیجه به کاهش خودافشایی در گستره زمان منتهی می شد. در الگوی تحول نیافته میان زوج ها جنگ قدرت برقرار بود به صورتی که هر فرد با استفاده از اهرم های فشار سعی داشت به اعمال قدرت بپردازد. در این الگو

غالباً یکی از طرفین با استفاده از زور و کنترل غیرمستقیم رفتار همسر، نقش اساسی در تصمیم گیری ایفا می کرد. این الگوی هویت پیامدهای مختلفی نظیر افزایش تعارضات زناشویی و آشفتگی روانی را به همراه داشت. گزیده ای از صحبت های مشارکت کنندگان در وصف الگوی مزبور عبارت بودند از:

«ما واقعاً همه چیزمون از هم جداعه ینی هیچ چیز که باهم باشیم رو نداریم و برا همین من این را انتخاب می کنم» (کد ۱۴).

«هرکسی کار خودشو میکنه راه خودشو میره... من کار خودمو انجام میدم اصلاً هم برام مهم نیست که خوشش بیاد یا بدش بیاد» (کد ۱۲).

«اصلاً ازش حمایت نمی کنم چرا دروغ بگم کاملاً من هم هرکی هرچی میگه میگم حقشه چون می بینم من حمایت نمیشم منم اصلاً حمایت نمی کنم» (کد ۱۴).

«نمیگم مشکل و ناراحتیم رو اصلاً بهش. سعی می کنم خودم هرجوری شده حلش کنم. چون برام عواقب داره و بعداً حرفایی ازش می شنوم که اذیت میشم» (کد ۱۲).

«من دوست زیاد دارم ولی با یکیشون جور دیگه ای دوستم خیلی خیلی دوستش دارم شوهرم چون میدونه دوستش دارم بهش زنگ زده کلی فحش بهش داده که با من در ارتباط نباشه» (کد ۱۲).

«من آگه حرفشو گوش میدم به خاطر اون انجام نمی دم به خاطر اینکه کتک نخورم به خاطر اینکه مغزمو نخوره انجام میدم» (کد ۱۴).

«من دوست دارم و قتمو با هرکی غیر از اون بگذرونم» (کد ۱۲).

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف کشف الگوهای هویت زوجی در میان زنان تهرانی انجام شد. به منظور دستیابی به هدف پژوهش ۱۶ نفر مورد مطالعه قرار گرفته که در نتیجه تجزیه و تحلیل داده ها چهار الگوی هویت زوجی شناسایی شد که عبارتند از: الگوی هویت زوجی مشارکتی، الگوی هویت زوجی منفعت طلب- تسلی دهنده، الگوی هویت زوجی ایثارگر و الگوی هویت زوجی تحول نیافته. هر یک از این الگوها در پنج محور تجلی هویت شخصی زوجین، فضای ارتباطی، فضای حمایتی-عاطفی، فضای تقسیم قدرت و پیامدها تقسیم بندی شدند که هر یک از آن ها دارای شاخص های مختص به خود می باشند.

زوجی مشارکتی موجب می‌شود که ضمن برخورداری از مشخصه‌های مطلوب ارتباطی و حمایتی، این الگو پیامدهای مثبت به همراه داشته و در نتیجه به‌عنوان الگوی هویت زوجی مطلوب شناسایی گردد.

در الگوی زوجی منفعت‌طلب-تسلی‌دهنده از آنجایی که یک نفر از نقش پررنگ‌تری در هویت زوجی برخوردار است؛ بنابراین، گمان می‌رود که این الگو معادل هویت زوجی نامتعادل باشد. در هویت زوجی نامتعادل از آنجایی که سهم طرفین رابطه در شکل‌گیری هویت مشترک یکسان نبوده، هر یک از زوجین محتمل است به فراخور میزان نقش خود در هویت مشترک، احساس قدرت بیشتر یا کنترل کمتری را تجربه کنند. یافته‌های مربوط به این الگو در شاخص‌های «اولویت یکی به زوجیت و دیگری به فردیت»، «لزوم قرار گرفتن یک طرف در چهارچوب تمایلات دیگری»، «انعطاف‌پذیری بیشتر یک‌جانبه» و «موازنه قدرت به نفع یک طرف» در راستای یافته‌های پژوهشی والش و نف (۲۰۱۸) و کوانگ (۲۰۱۲) می‌باشد. منوچهر آبادی و همکاران (۱۴۰۱) نیز همسو با پژوهش حاضر فقدان مهارت‌های ارتباطی از جمله ناتوانی در درک نظرات همسر را از عوامل مؤثر در کیفیت رابطه و پیوند زناشویی می‌دانند. همچنین الگوی مزبور با الگوی «خود از دست‌رفته» که کوانگ (۲۰۱۲) در پژوهش خود مطرح کرده است نیز همسو می‌باشد؛ به گونه‌ای که در «خود از دست‌رفته» فرد مشابه با الگوی منفعت‌طلب-تسلی‌دهنده در پژوهش حاضر، احساس می‌کند که به‌منظور ایجاد هویت رابطه‌ای، هویت خویش را رها کرده است. در الگوی مزبور فرد منفعت‌طلب بر روی فردیت خویش تمرکز داشته و فرد تسلی‌دهنده بر روی زوجیت و شکل‌گیری هویت مشترک متمرکز می‌باشد. به عبارتی یکی از زوجین سعی در شکل‌گیری هویت زوجی داشته و تلاش یک‌جانبه‌ای برای تحقق این امر صورت می‌گیرد. نقش پررنگ یکی از طرفین در شکل‌گیری هویت زوجی همچنین در ابعاد ارتباطی، حمایت و تقسیم قدرت به چشم می‌خورد به‌نحوی که الگوی غالب در این رابطه مقتدر-تسلیم‌شونده است؛ بنابراین یک نفر در رابطه قدرت را به دست گرفته و سهم بیشتری در تصمیم‌گیری‌ها اتخاذ نموده است. قدرت‌طلبی بیشتر یک طرف موجب انعطاف‌پذیری، سازگاری و از خودگذشتگی بیشتر طرف مقابل می‌گردد تا صلح و آرامش در رابطه برقرار شود. در تبیین الگوی هویت زوجی منفعت‌طلب-تسلی‌دهنده بر اساس نظریه بافتاری نگلی (گولدنبرگ و گولدنبرگ، ۲۰۱۲) چنین به نظر

پژوهش‌گران با توجه به سهم هویت شخصی هر یک از طرفین در هویت مشترک، از دو نوع هویت زوجی متعادل و نامتعادل نام برده‌اند. الگوی هویت زوجی مشارکتی همسو با هویت زوجی متعادل است که در پژوهش‌های (رید و احمد ۲۰۱۵؛ والش و نف، ۲۰۱۸؛ سینگر و همکاران ۲۰۱۵) به آن اشاره شده است. پژوهشگران در این مطالعات نشان داده‌اند زوج‌هایی که از هویت زوجی متعادل برخوردار بوده‌اند در عین وابستگی خودمختاری خویش را حفظ کرده، انعطاف‌پذیری بیشتری داشته، نظرات یکدیگر را محترم شمرده، جهت تحقق اهداف زندگی با یکدیگر همکاری کرده و در تصمیم‌گیری‌های مختلف تأثیرگذاری متقابل دارند؛ بنابراین یافته‌های پژوهش حاضر در مشخصه‌های قیدشده همسو با موارد مذکور است. همچنین محمدیاری و همکاران (۱۴۰۱) در راستای شاخصه‌های به‌دست‌آمده در این بخش بیان می‌کنند که مشارکت زوجین در زمینه امور مالی نقش بسزایی در پیوند عاطفی موجود در بین آن‌ها دارد. الگوی هویت زوجی مشارکتی با در نظر داشتن نظریه زوج‌درمانی متمرکز بر قدرت قابل تبیین است. نظریه مزبور سعی دارد به زوجها بیاموزد که چگونه از هویت فردی خود فراتر رفته و زوجیت را به‌عنوان یک موجود واحد و متمایز در نظر گیرند. در این نظریه چهار وظیفه اساسی برای زوجین تعریف شده که عبارتند از: تعهد، همکاری، ارتباط و اجتماع (شراس و کوچ‌شراس، ۲۰۰۶). تبیین این الگو با استفاده از نظریه مذکور چنین می‌نماید که زوجها در الگوی مشارکتی در عین توجه به هویت فردی خود، زوجیت را به‌عنوان یک واحد مجزا به رسمیت شناخته و احساس وحدانیت و یکی شدن با همسر را تجربه می‌کنند. آن‌ها در فضای ارتباطی خود عملکرد مطلوبی داشته به‌گونه‌ای که هریک از طرفین از آزادی بیان برخوردار بوده و صحبت‌هایشان توسط شریک زندگی شنیده شده و مورد توجه قرار می‌گیرد. همچنین آن‌ها در یک فضای حمایتی-عاطفی، همکاری متقابل داشته و یکدیگر را در انجام وظایف و تحقق اهداف یاری می‌رسانند. علاوه بر این، پیامدهای این الگوی هویتی حاکی از این بوده که زوجین ضمن احساس آرامش خاطر و رضایت از زندگی مشترک، پیوند زناشویی خویش را مستحکم‌تر کرده و بر آن پایبند می‌مانند. بنابراین می‌توان این گونه استنباط کرد که در الگوی هویت زوجی مشارکتی به چهار وظیفه مذکور در نظریه زوج‌درمانی متمرکز بر قدرت به‌خوبی جامه عمل پوشانده شده است. شایان توجه است که سهم‌گذاری متقابل زوجین در الگوی هویت

می‌رسد که در این الگوی هویتی انصاف رعایت نشده است بدین معنا که تعادل میان استحقاق و وظیفه صورت نگرفته است. فرد تسلی‌دهنده چنین ادراک می‌کند که علی‌رغم هزینه بیشتر در رابطه ستانده مطلوب را دریافت نکرده در حالی که با وجود داده‌ها و هزینه‌های کمتر فرد منفعت طلب در رابطه ستانده بیشتری عائد وی می‌گردد. رعایت نشدن اصل انصاف در این الگو موجب می‌شود که فرد تسلی‌دهنده به تبع نادیده گرفته شدن تمایلات و عدم ارضای آن‌ها احساس ناکامی و فرسودگی را تجربه کرده و پایداری رابطه با گذشت زمان مورد تهدید قرار گیرد. اگرچه محتمل است برخی از زوجین از خودگذشتگی خود را تلویح مثبت کرده و آن را به مثابه عامل نگهدارنده رابطه در نظر گیرند اما شایان توجه است که عدم رعایت اصل انصاف در رابطه می‌تواند کیفیت رابطه زناشویی را تنزل بخشد.

پالس (۱۹۹۹) در پژوهش خود بر اساس نحوه سرمایه‌گذاری زنان در رابطه و ارزیابی هویت خویش چند الگوی هویتی رو مشخص می‌کند. یکی از این الگوها «الگوی هویتی تعریف‌شده» می‌باشد که الگوی هویت زوجی ایثارگر با این الگو همسو در نظر گرفته شده، به گونه‌ای که در الگوی تعریف‌شده فرد در روابط زناشویی غوطه‌ور شده و هویت خویش را در درجه دوم قرار می‌دهد. در الگوی ایثارگر نیز مشارکت‌کننده هویت فردی خود را نادیده گرفته و زمینه‌ای را فراهم می‌سازد تا هویت شریک زندگی به‌عنوان محوریت رابطه قرار گیرد. در این الگو نیز مشابه با الگوی منفعت‌طلب - تسلی‌دهنده یک نفر قدرت را به دست می‌گیرد با این تفاوت که فرد ایثارگر تماماً و رضایت‌مندانانه قدرت را به همسر تفویض کرده و او را در جایگاه تصمیم‌گیرنده اصلی قرار می‌دهد. در تبیین الگوی هویت زوجی مزبور می‌توان از نظریه بین‌نسلی بوئن (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۱۲) استفاده کرد. بر اساس این نظریه گمان می‌رود که فرد ایثارگر از تمایز یافتگی پایینی برخوردار بوده است؛ لذا از هویت فردی خویش صرف‌نظر کرده و ممزوج هویت فرد مقابل می‌شود. اگرچه این امتزاج و غلبه هویت شخصی یکی از طرفین در رابطه منجر به کاهش تعارضات زناشویی شده و به‌علاوه، معنابخشی فرد ایثارگر (مصاحبه‌شونده) به این شکل از رابطه و همچنین احساس آزادی در نحوه رفتار و انتخاب الگوی مورد نظر برای پیوند زناشویی باعث شده که مصاحبه‌شوندگان از زندگی مشترک خود رضایت داشته باشند اما درخور توجه است که تمایز یافتگی پایین و فقدان انصاف در رابطه مانع دستیابی به کیفیت مطلوب رابطه و ارتقا

آن می‌گردد. الگوی هویت زوجی ایثارگر از مبنای فرهنگی نیز قابل تبیین است. با توجه به اینکه فرهنگ شرق در قیاس با فرهنگ غرب تأکید بیشتری بر رابطه‌پذیری دارد و از سوی دیگر در ایران نوعی فرهنگ مردسالاری غالب است لذا به نظر می‌رسد که ایثارگران هویت مردسالاری را فارغ از نگاه نقادانه و به‌گونه‌ای افراطی درونی سازی کرده‌اند. در الگوی هویت زوجی مشارکتی مردها غالباً به‌عنوان تکیه‌گاه رابطه در نظر گرفته می‌شوند و این موضوع نه تنها خللی در رابطه زوجی ایجاد نمی‌کند بلکه به ارتقا حس امنیت طرفین می‌انجامد در حالی که در الگوی ایثارگر اقتدار مرد به‌صورت افراطی در نظر گرفته شده و فردیت یکی از طرفین کاملاً حذف شده است. آخرین الگوی مشخص‌شده در پژوهش حاضر، هویت زوجی تحول‌نیافته بود. در این الگو هر یک از طرفین به هویت فردی خود تأکید داشته و این گونه می‌نماید که هیچ‌گونه هویت مشترک و تجربه مایی شکل نگرفته است. زوج‌ها حمایت خود را از همسر دریغ کرده، احساس دل‌زدگی از رابطه داشته و با هیجانات دیگری سهیم نمی‌شدند. پژوهشی عبدالهی و همکاران (۱۴۰۰) در راستای یافته‌های این بخش نشان می‌دهد که عدم مشارکت و مکملیت زوجین پایداری رابطه زناشویی را تهدید می‌نماید. پیشینه پژوهشی در این زمینه نشان می‌دهند که هویت زوجی، پادزهری برای خودمحوری است (رید و همکاران، ۲۰۰۶) و در همین راستا، با توجه به اینکه هویت زوجی در این الگو شکل نگرفته، خودمحوری غالب می‌باشد. در این الگو طرفین رابطه همچنان که از زندگی مشترک ناراضی بودند، انعطاف‌پذیری پایینی داشته و در جهت اصلاح رابطه گامی برنداشته و در کل دارای یک زندگی مشترک نسبتاً بادوام ناشاد هستند. همان‌گونه که مطرح شد نظریه همجوشی هویت اذعان دارد آمیختگی هویت زمانی رخ می‌دهد که خودشخصی و خودگروهی اعضا هم‌زمان با یکدیگر ادغام شده و مانع موجود در بین آن‌ها برداشته شود (سوان و همکاران، ۲۰۰۹). در تبیین الگوی مزبور بر اساس نظریه همجوشی هویت به نظر می‌رسد که عقد و پیوند عاطفی میان طرفین رابطه برقرار نشده است. آن‌ها علی‌رغم عقد قانونی بر هویت شخصی خود پافشاری کرده و سهم‌گذاری میان زوجین به وقوع نپیوسته که به تبع آن آمیختگی هویت رخ نداده و هویت زوجی شکل نگرفته است. محتملاً عدم شکل‌گیری مطلوب هویت زوجی در این الگو با کیفیت پایین رابطه همراه بوده که پیامدهای نامطلوب فردی و ارتباطی به دنبال خواهد داشت.

به نمایش بگذارند و همچنین در ساحت‌های مختلف زندگی و زمینه‌های گوناگون هویت‌های مختلفی را نشان دهند. بنابراین گاهی اوقات زوجین ویژگی‌های مشترکی را در ابعاد مختلف از خود نشان می‌دهند که به‌سختی می‌توان تشخیص داد که در کدام الگوی هویتی قرار می‌گیرند.

پژوهش حاضر نیز همچون سایر پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود. در این مطالعه هویت زوجی تنها از نگاه زنان مورد بررسی قرار گرفت و ادراک مردان از هویت زوجی مغفول ماند. با توجه به اینکه مصاحبه‌ها صرفاً با مشارکت‌کنندگان انجام شد که به مرحله والدگری رسیده باشند لذا نتایج این مطالعه بازنمای تجربه‌زنانی که هنوز به مرحله والدگری ورود پیدا نکرده‌اند نمی‌باشد. پیشنهاد می‌گردد به‌منظور بررسی بیشتر و مشخص نمودن الگوهای هویتی زوجی در فرهنگ ایرانی پژوهش‌های مشابهی در شهرهای دیگر و بر روی مردان نیز صورت گیرد. همچنین مطالعات آتی می‌توانند به ساخت و روایی‌یابی یک پرسش‌نامه جهت سنجش الگوهای هویت زوجی بر اساس نتایج مطالعه حاضر اقدام نمایند. توصیه می‌شود متخصصان حوزه زوج‌درمانی و خانواده از یافته‌های پژوهش حاضر به‌منظور هدایت زوج‌ها به سمت الگوی هویت زوجی مطلوب و ارتقا کیفیت روابط زناشویی استفاده نمایند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: مشارکت‌کنندگان با آگاهی از اهداف پژوهش و رضایت شخصی وارد مصاحبه شدند. آن‌ها مختار بودند در صورت تمایل از پاسخگویی به برخی سؤالات اجتناب ورزند و حق خروج از پژوهش را نیز داشتند. اصل محرمانگی و رازداری در طول پژوهش رعایت گردید به‌گونه‌ای که صدای مشارکت‌کنندگان با رضایت آن‌ها جهت پیاده‌سازی مصاحبه ضبط شد. فایل‌های صوتی پس از مکتوب کردن حذف شد و نقل‌قول‌ها با نام مستعار ارائه گردید.

حامی مالی: پژوهش حاضر بدون هیچ‌گونه حمایت مالی از سوی مؤسسه یا نهادی انجام شده است.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول: نویسنده مسئول مقاله، پژوهش‌گر اصلی پژوهش، نوشتن متن مقاله، اجرای فرایند مصاحبه‌ها با شرکت‌کنندگان، پیاده‌سازی و تحلیل مصاحبه‌ها؛ نویسنده دوم: راهنمای پژوهش و نویسنده سوم: راهنمایی پژوهش، بازبینی کدها و نگارش مقاله را بر عهده داشتند.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از کلیه شرکت‌کنندگانی که در این پژوهش حضور پیدا کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

از یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که زنان تهرانی در روابط زناشویی خویش دارای یکی از چهار الگوی هویتی زوجی مشارکتی، منفعت‌طلب-تسلی‌دهنده، ایثارگر و تحول‌نیافته می‌باشند. هر کدام از این الگوها در پنج محور تجلی هویت شخصی زوجین، فضای ارتباطی، فضای حمایتی-عاطفی، فضای تقسیم قدرت و پیامدها دارای شاخص‌های متفاوتی هستند. در الگوی مشارکتی در عین شکل‌گیری هویت زوجی هر یک از طرفین هویت فردی خویش را حفظ کرده، زوج‌ها در این الگو همکاری و حمایت متقابل از خود نشان داده و قدرت بین طرفین رابطه تقسیم می‌شود. در الگوی منفعت‌طلب-تسلی‌دهنده یکی از طرفین به مشارکت اولویت داده و سعی بر آن دارد که هویت زوجی و مشترکی را شکل دهد، درحالی‌که فرد مقابل به هویت فردی‌اش اولویت می‌دهد. این الگو در ابعاد ارتباطی و حمایتی-عاطفی رابطه نیز مشهود بوده به‌گونه‌ای که غالباً یکی از طرفین حمایت بیشتری را نسبت به شریک زندگی خویش نشان داده و از خواسته‌های خودش گذشت کرده تا رابطه به‌صورت مسالمت‌آمیز ادامه پیدا کند. در این الگو فرد منفعت‌طلب در موضع قدرت قرار می‌گیرد. هویت زوجی ایثارگر به‌نحوی است که یکی از طرفین رابطه با گذشتن از خویش به نفع طرف مقابل، با نادیده گرفتن هویت فردی خویش، تمامی مسئولیت‌های زوجی را متوجه خود می‌داند. فرد ایثارگر در برابر خواسته‌های همسر مطیع بوده و بدون چشم‌داشت سعی در ایفای نقش همسری خود دارد. در این الگو فرد ایثارگر زمینه‌ای را فراهم کرده تا همسر در جایگاه قدرت قرار گیرد. همان‌گونه که مطرح شد در الگوی منفعت‌طلب-تسلی‌دهنده و ایثارگر اصل انصاف رعایت نشده است. درنهایت در الگوی هویت زوجی تحول‌نیافته هریک از طرفین بر هویت فردی خویش تأکید داشته و گویی هویت مشترکی شکل نگرفته است. طرفین رابطه در این الگو همراهی و حمایت خود را از یکدیگر دریغ کرده و سعی داشته با استفاده از اهرم‌های فشار بر دیگری اعمال قدرت کنند. لازم به ذکر است که این الگوها به‌منظور درک بهتر روابط زوجی شکل گرفته‌اند و بیشتر به پیوستاری می‌ماند که هر زوجی ممکن است در جایگاه خاصی از این پیوستار قرار گیرد. بنابراین این الگوها کاملاً از یکدیگر متمایز نبوده و هم‌زمان می‌توانند با یکدیگر مرتبط باشند. اقلیتی از افراد ممکن است صرفاً یک الگو را به‌صورت کاملاً ثابت از خود نشان دهند و معمولاً اکثریت زوجین محتمل است در طول زمان هویت‌های زوجی مختلفی را

منابع

عبداللهی، اصغر؛ احدی، حسن؛ تاجری، بیوک؛ و حاجی علی زاده، کبری. (۱۴۰۰). تدوین الگوی مفهومی عوامل شکل دهنده طلاق در پنج سال اول زندگی: یک مطالعه داده بنیاد. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۰(۹۷)، ۱-۱۲.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17357462.1400.20.97.10.7>

محمدیاری، انسیه؛ رضایی شریف، علی؛ کیانی، احمدرضا؛ و صدری دمرچی، اسماعیل. (۱۴۰۱). واکاوی باورهای ارتباطی ناکارآمد زنان دارای تعارض زناشویی بر اساس تجربه زیسته. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۱(۱۱۹)، ۲۱۸۳-۲۱۹۸.

<http://dx.doi.org/10.52547/JPS.21.119.2183>

منوچهرآبادی، زهرا؛ دادگران، محمد؛ و دلاور، علی. (۱۴۰۱). پیش‌بینی طلاق براساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه، مهارت ارتباط و الگوی ارتباط در زوجین عادی و متقاضی طلاق. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۱(۱۱۷)، ۱۷۶۱-۱۷۷۷.

<http://dx.doi.org/10.52547/JPS.21.117.1761>

References

Abdollahi A, ahadi H, Tajeri B, HajiAlizadeh K. (2021). Developing a conceptual model of the factors forming divorce in the first five years of life: a grounded theory study. *Journal of Psychological Science*. 20(97), 1-12. [persian]

Afifi, T. D., Merrill, A. F., & Davis, S. (2016). The theory of resilience and relational load. *Pers Relatsh*, 23(4), 663-683. <https://doi.org/10.1111/pere.12159>

Agnew, C. R., & Etcheverry, P. E. (2006). Cognitive interdependence considering self-inrelationship. In K. D. Vohs & E. J. Finkel (eds.), *Self and relationships: Connecting intrapersonal and interpersonal processes* (pp. 274-293). Guilford Press. <https://books.google.com/books?id=rxDnT3nzSbIC>

Ahmad, S., Fergus, K., Shatokhina, K., & Gardner, S. (2017). The closer 'We' are, the stronger 'I' am: the impact of couple identity on cancer coping self-efficacy. *J Behav Med*, 40(3), 403-413. <https://doi.org/10.1007/s10865-016-9803-1>

Alea, N., Singer, J. A., & Labunko, B. (2015). "We-ness" in relationship-defining memories and marital satisfaction. In K. Skerrett & K. Frgus (eds.), *Couple Resilience* (pp. 163-177). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9909-6_9

Badr, H., & Acitelli, L. K. (2017). Re-thinking dyadic coping in the context of chronic illness. *Curr Opin Psychol*, 13(2), 44-48. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.03.001>

Cai, H., Sedikides, C., & Jiang, L. (2013). Familial self as a potent source of affirmation: Evidence from China. *Soc Psychol Personal Sci*, 4(5), 529-537. <https://doi.org/10.1177/1948550612469039>

Combs, G., & Freedman, J. (2016). Narrative therapy's relational understanding of identity. *Fam process*, 55(2), 211-224. <https://doi.org/10.1111/famp.12216>

Côté, J. (2006). Identity studies: How close are we to developing a social science of identity?—An appraisal of the field. *Identity*, 6(1), 3-25. https://doi.org/10.1207/s1532706xid0601_2

Coulmas, F. (2019). *Identity: A very short introduction*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/actrade/9780198828549.001.0001>

Crowley, J. L., & Miller, L. E. (2020). "Who's gonna love a junkie? But he does": Exploring couples' identity negotiations and dyadic coping in the context of opioid use disorder. *J Soc Pers Relat*, 37(5), 1634-1652. <https://doi.org/10.1177/0265407520903385>

Daley, R. T., O'Connor, M. K., Shirk, S. D., & Beard, R. L. (2017). 'In this together' or 'Going it alone': Spousal dyad approaches to Alzheimer's. *J Aging Stud*, 40(1), 57-63. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2017.01.003>

Emery, L. F., Gardner, W. L., Carswell, K. L., & Finkel, E. J. (2021). Who are "we"? Couple identity clarity and romantic relationship commitment. *Pers Soc Psychol Bull*, 47(1), 146-160. <https://doi.org/10.1177/0146167220921717>

Gildersleeve, S., Singer, J. A., Skerrett, K., & Wein, S. (2017). Coding "We-ness" in couple's relationship stories: A method for assessing mutuality in couple therapy. *Psychother Res*, 27(3), 313-325. <https://doi.org/10.1080/10503307.2016.1262566>

Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2012). *Family therapy: An overview*. Cengage Learning.

Griffiths, O., & Ahmed, A. (2021). Introducing Identity. *J Philos Logic*, 50(15), 1449-1469. <https://doi.org/10.1007/s10992-021-09605-9>

Hecht, M. L., & Phillips, K. E. (2021). Communication theory of identity: Understanding the multilayered nature of identity. In D. O. Braithwait & P. Schrodtt (eds.), *Engaging Theories in Interpersonal Communication* (pp. 221-232). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003195511>

- Rodriguez, L. M., Neighbors, C., & Knee, C. R. (2014). Problematic alcohol use and marital distress: An interdependence theory perspective. *Addict Res Theory*, 22(4), 294-312. <https://doi.org/10.3109/16066359.2013.841890>
- Sheras, P. L., & Koch-Sheras, P. R. (2006). *Couple power therapy: Building commitment, cooperation, communication, and community in relationships*. American Psychological Association. <https://www.apa.org/pubs/books/4317074>
- Singer, J. A., Labunko, B., Alea, N., & Baddeley, J. L. (2015). Mutuality and the marital engagement-type of union scale [me (to us)]: Empirical support for a clinical instrument in couples therapy. In K. Skerrett & K. Fergus (eds.), *Couple Resilience*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9909-6_7
- Skerrett, K. (2016). We-ness and the cultivation of wisdom in couple therapy. *Fam Process*, 55(1), 48-61. <https://doi.org/10.1111/famp.12162>
- Soulsby, L. K., & Bennett, K. M. (2017). When two become one: Exploring identity in marriage and cohabitation. *J Fam Issues*, 38(3), 358-380. <https://doi.org/10.1007/019253X15598547>
- Swann Jr, W. B., Gómez, A., Seyle, D. C., Morales, J., & Huici, C. (2009). Identity fusion: The interplay of personal and social identities in extreme group behavior. *J Pers Soc Psychol*, 96(5), 995. <https://doi.org/10.1037/a0013668>
- Topcu-Uzer, C., Randall, A. K., Vedes, A. M., Reid, D., & Bodenmann, G. (2020). We-ness Questionnaire: Development and Validation. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 3(20), 1-23. <https://doi.org/10.1080/15332691.2020.1805082>
- Walsh, C. M., & Neff, L. A. (2018). We're better when we blend: The benefits of couple identity fusion. *Self and Identity*, 17(5), 587-603. <https://doi.org/10.1080/15298868.2018.1430062>